

УДК 001:316

РОЛЬ НАУКИ ЯК СОЦІАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ В СУСПІЛЬСТВІ

Студ. А.Г.Кравченко, гр. БДІ-1-16

Науковий керівник доц. Т.І. Кадлубович

Київський національний університет технологій та дизайну

У сучасному світі наука є потужним чинником розвитку суспільства, особливим соціальним інститутом, макросоціальною системою, яка впорядковує суспільну життєдіяльність.

Метою роботи є розкрити особливості системи соціального інституту науки, як компоненту соціальної структури нашого суспільства, який виробляє та розповсюджує знання, розробляє засоби і методи дослідження, координує дії вчених і забезпечує виконання ними своїх соціальних функцій.

Завдання роботи - дібрати та опрацювати літературу з даної теми; дослідити особливості історичного розвитку науки як соціального інституту. Довести, що наука – це соціальний інститут, тобто стійка форма організації спільної діяльності вчених, що виконують суспільно значимі функції; добре організована інфраструктура в науковому середовищі, що є основою плідної праці соціального інституту науки. Визначити соціальні функції та науки та її значення у житті людства.

Об'єктом дослідження є соціальні інститути суспільства. **Предметом дослідження** виступає наука як макросоціальна система, яка в наш час є фундаментом знань в різних сферах життєдіяльності людини і суспільства та відіграє важливу роль соціального інституту в процесі соціалізації.

Використовуючи **методи** спостереження, аналізу, синтезу, порівняння було встановлено закономірності розвитку науки як соціального інституту та визначено його структурні складові.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів полягає в дослідженні основних складових соціального інституту науки, які сприяють ефективному розвитку науки, виконуючи значимі соціальні функції, складанні схеми поетапної роботи з науковим матеріалом в процесі пізнання (дослідження), яку можуть використовувати бажаючі попрацювати з науковою літературою.

В результаті дослідження було систематизовано інформацію з теми яка розкриває сутність науки як соціального інституту, визначено складові науки як соціального інституту, робота яких зможе забезпечити ефективність та плідність наукових досліджень, створення схеми роботи з науковим матеріалом, розробка рекомендацій щодо процесу роботи над науковим матеріалом.

В літературі зазначається, що соціальні інститути активно вивчав ряд відомих учених [4;136]. Ще Г.Спенсер розвиток регулятивної системи суспільства поєднував з розвитком соціальних інститутів. Він уважав, що соціальні інститути є складниками каркаса *соціуму* і виникають у результаті процесу диференціації суспільства. Е.Дюркгейм тлумачив природу соціальних інститутів у контексті цілісності суспільства. Суспільство, на його думку, є органічною цілісністю, що складається з окремих груп та інститутів, кожний з яких відіграє свою функціональну роль [5;134]. Вітчизняний соціолог дореволюційної доби М.Ковалевський виокремлює суспільні і політичні інститути (установи), порівняльна історія яких, на його думку, власне, і є предметом соціології. Російський науковець Сергій Фролов зазначив: «соціальний інститут – це організована система зв'язків людей та соціальних норм, яка об'єднує суспільні цінності та процедури, що задовольняють головні потреби

суспільства. Як свідчить дослідження сучасного вітчизняного соціолога С.Войтовича, у свій час у радянській соціології не виробився конкретний підхід до визначення соціальних інститутів. Вони розглядалися як сукупності елементів різного рівня і порядку, як суб'єкти діяльності, як предмет діяльності чи функції тощо. Унаслідок такого тлумачення соціальних інститутів до їх складу потрапляє наука, мистецтво тощо. Охарактеризував основну складову соціального інституту науки Р.Мертон, розробивши концепцію, яка базується на методології структурно-функціонального аналізу, з позицій якого будь-який соціальний інститут – це насамперед специфічна система відносин, цінностей та норм поведінки людей[2;96]

Процес упорядкування, стандартизації наукового процесу-це процес інституціоналізації, що містить 3 складові: організації наукового співтовариства з певної наукової дисципліни як базової форми організації професійної науки; розвиток ефективної інформаційної та комунікативної інфраструктури, завдяки якій забезпечується координація роботи над множенням одного і того ж корпусу наукового знання; постійна інтенсивна робота з підтримки і розвитку організаційної структури наукової дисципліни у всіх її аспектах (організація знання, підтримку і відтворення відносин в співтоваристві, підготовка наукової зміни, взаємини з іншими інститутами та ін.). [1;106]

Наука як соціальний інститут виконує такі функції: гносеологічну, нормативну, комунікативну, аксіологічну, креативну, виховну, даючи людям змогу саморозвиватись та самовдосконалюватись, успішно соціалізуючись у суспільстві. [3;253]

Висновок: Отже, наука стала складатися в соціальний інститут тоді, коли виникли різноманітні зв'язки між науковими галузями пізнання. Також досліджено імперативи Р.Мертон, які регулюють діяльність наукового співтовариства та прослідковано етапи та основні складові процесу інституціоналізації та виявила основні складові. На основі отриманих даних було виокремлено мету, функції науки, наукові дослідження та завдання, які дають змогу людині самореалізовуватись, розвиватись та соціалізуватись в суспільстві адже роль науки в житті людини важко переоцінити через те, що наука є не лише основною формою пізнання природи й суспільства, що забезпечує людину науковими знаннями, а й найважливішим інструментом її життєдіяльності предметно-практичною діяльністю.

Ключові слова: наука, соціальний інститут, інституціоналізація, метод, дослідження

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зайцева, Зінаїда Іванівна. Інституціоналізація української науки наприкінці ХІХ - на початку ХХ ст. [Текст] : дис... д-ра іст. наук: 07.00.01 / Зайцева Зінаїда Іванівна ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. - К., 2007. - 470
2. Мертон, Роберт. Социальная теория и социальная структура [Текст] / Р. Мертон ; пер. Е. Н. Егорова [и др.]. - М. : АСТ : Хранитель, 2006. - 874 с.
3. Пірен, Марія Іванівна. Загальна соціологія [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / М. І. Пірен ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом (МАУП). - Київ : Персонал, 2014. - 477 с. - Бібліогр. в кінці тем.
4. Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; За ред. Н. П. Осипової. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 336 с
5. Філософія і соціологія в контексті сучасної культури [Текст] : зб. наук. праць / Дніпропетровський національний ун-т ; відп. ред. П. І. Гнатенко. - Д. : ДНУ, 2006. - 240 с.